

בעודשי"ת

שפע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת וישלח תשפ"ד

גליון ב' אלפים צ"ט

שנה מ' • גליון ח'

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שפע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' דברי חיים 5 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת וישלח תשי"א

- יעקב אבינו הוכרח לשלוח אל עשו מלאכים ממש מפני שאנשי 'אדום' שמם מעיד עליהם שהם חשודים על שפיכות דמים.
- שנאת הגויים לישראל אינה מפני שבני ישראל שונים מהם, אלא אדרבה עיקר תבערת שנאתם היא כלפי אלה שמבקשים להתדמות אליהם.
- לפעמים גם מי שכלפי צדיקים אינו נחשב לצדיק, כשמעריכים אותו לעומת הרשע נחשב הוא לצדיק.
- יעקב אבינו על אף עושרו הגדול לא נהנה מעולם הזה אפילו בכאצבע קטנה.
- יעקב שלח אל עשו מלאכים לתהות על קנקנו אם הוא מתנהג כ'אחיו' דהיינו בצביעות ומכסה שנאתו בלבו או כ'עשו' הבא לרצוח בפרהסיא. אכן המלאכים השיבוהו שעשו מחזיק ומתנהג בב' הדרכים כפי הצורך.
- יעקב התיירא פן עשו יעמיד פנים כמי שמבקש טובתו כשבאמת בדעתו להרגו, ואם יעמוד הוא להילחם בו יאמרו הגויים שיעקב הרג את עשו בחינם.
- רק הצדיק ההולך בדרכי אבותיו הקדושים יכול להיקרות על שמם ולבקש בזכותם.
- כפי חוזק האמונה והבטחון שבלב האדם כן הוא נפטר יותר ויותר מדרכי ההשתדלות.
- יעקב אבינו כשם שתפילתו לשעה לא היתה על עצמו שכבר הובטח להינצל אלא על הנלוים אליו, כן גם תפילתו שהיתה לדורות הבאים לא היתה על אלה שהם צדיקים, אלא על אלה הנקראים 'אחים' לעשו הרשע, שגם הם ינצלו מעשו הרשע.
- תפילת יעקב 'אתה אמרת וגו' ושמתי את זרעך כחול הים, שכשם שחול הים מעמיד את הים לבל ישטוף את הארץ, כן בכל דור יעמוד בבני ישראל צדיק שיעכב את כח הסטרא אחרא.
- טעם הדבר שדקדק יעקב לשלוח לעשו דורון זכרים כפי צורך הנקבות.
- חטאי גילוי עריות ושפיכות דמים כרוכים זה בזה, החשוד על גילוי עריות חשוד על שפיכות דמים.
- הצדיק הנוטר ברית אינו מתיירא מפני רשעים ורוצחים.
- עיקר קדושת ישראל היא בשמירת הברית.
- יעקב שלח עדר עדר לבדו להפריש מין משאינו מינו כדי לעורר בכך דינים על עשו.
- יעקב הוצרך להזהיר את עבדיו שיהיו הדברים שיאמרו לעשו שגורים בפיהם כדי שלא יתבלבלו ויבשלו בלשונם מרוב פחד מעשו.
- עשו היה בכוחו לשנות את עצמו על ידי כשפים כמו שמצינו בעמלק, ולכן לא היה יעקב בטוח שאנשיו יפגשו בעשו.
- המסתכל בפני הכועס משכח תלמודו, ולכן לא רצה יעקב לראות את פני עשו עד שינוח מכעסו.
- יעקב הראה בפניו סימני כעס בעת שליחת המנחה כדי לגלות שמתנתו היא מתנת אונס ואינה מתנה.
- הצדיק יכול ללכת יחידי ולשכב יחידי בלילה, שהרי שכינה עמו בכל מקום ואינו יחידי.
- תחילת קימתו של יעקב בלילה ההוא היתה לעבודת ה', ולאחר מכן לקח את בני ביתו להעבירם את מעבר יבוק.

- בכח קדושתו של יעקב אבינו ע"ה היה יכול להעביר בפעם אחת את כל צאנו.
- ויאבק 'איש עמו' שהיה נחשב כ'איש' רק 'עמו' לפי ערך יעקב אבינו, אבל כלפי שאר בני אדם לא היה איש כי אם מלאך.
- כשרצה יעקב לתהות על קנקנו של אותו מלאך שאל אותו לשמו, כי אם ישכח את שמו יבין מכך שאותו המלאך הוא כבר עובר ובטל.

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת וישלח תשכ"א

- כדי לקרב נשמות לה' צריכים קודם להגיע למעלתו וגדלותו של יעקב אבינו ע"ה.

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת וישלח תשכ"ג

- עיקר עבודת ה' הוא בימי הנעורים שאז עדיין האדם בכוחותיו ויכולת לעבוד את ה' בכל לבב.

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת וישלח תשכ"ה

- בני שעיר נעשו עניים כי המרו את פי ה' בעבירות, שלא קיימו ההלכות התלויות בארץ.
- כל הפרשה כאן מרמזת על כל הדורות הבאים עד עולם.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כאיש אחד בלב אחד

- מספדה"ק גועם אלימלך דעל ידי אחדות ושלוש מבטלים קליפת עשו שהיה איש שעיר המורה על פירוד.
- עון שנאת חנם ופירוד הלבבות גורם לאריכות הגלות.
- מספדה"ק ישמח משה, דכאשר כל ישראל שרויים באחדות מצטרף כוחם שיהיה ככוחו של יעקב אבינו, ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם.
- ים סוף נקרע בפני בני ישראל רק בזכות שהיו מאוחדים ולא גילו למצריים על הרכוש שבני ישראל יקחו מהם בתור הלוואה, וזה עורר את כוחו של יעקב.
- ממרן זי"ע, דאהרריה קרא על 'יעקב', כיון שאי אפשר לבטאו בלשון רבים, ורק על ידי האחדות יכולים להגיע למדרגת ישראל.
- מספר תכלת מרדכי, שיעקב אבינו הורה על אחדות בזה שכל האבנים התאחדו אצלו, וזהו ברמז האבן שהניחו מתחת ידי משה כאשר היו כבדים, כי יד מורה על אחדות, ואז התגברו על עמלק.
- מהתולדות יעקב יוסף בשם מוהרי"ל פיסטנר על "אני ה' לא שיניתי", דקאי על 'לו' של בכל צרתם לו צר.
- הקב"ה משתתף בצרתן של ישראל רק כשהם שרויים באחדות, כי אז יש השראת השכינה.
- עיקר יראתו ופחדו של יעקב היה על הדורות הבאים, שמא לא יחיו באחדות, וזה הכוונה "ויצר לו", שהיה ירא על 'לו' של בכל צרתם לו צר.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

בשיעור חומש ורש"י פרשת וישלח תשי"א

עבדך יעקב עם לכן גרתי ואחר עד
עתה. (לכ, ה)

ברש"י, גרתי, לא נעשיתי שר וחשוב
אלא גר, אינך כדאי לשנוא
אותי על ברכות אבך שברכני (לעיל כו,
כט) הוה גביר לאחיך, שהרי לא נתקיימה
בי דבר אחר, גרתי בנימטריא תרי"ג,
כלומר עם לכן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות
שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים,
ע"כ. ולכאורה יפלא מה היתה כוונת
יעקב בהודעה זו, וכי היה סבור שעשו
הוא אוהב צדיקים שאם ישמע ששמר
תרי"ג מצוות יתהפך לבו לאוהבו.

ונראה לומר, כי הגנה הרשעים פורקי
העול היו באים תמיד במענה
שהמראה היהודי השונה מן הגויים הוא
הגורם לשנאת ישראל, ותלו את קולר
שנאת הגויים אל בני ישראל בכך
שהיהודים עטורים בוקן ובפיאות ובכך
הם מעוררים את חמת הגויים. אכן
בסופו של דבר אדרבה השנאה הגדולה
ביותר כלפי בני ישראל התגלתה דווקא
במדינת אשכנז ששם היו בעוונותינו
הרבים היהודים נראים כגויים. מכך
נשכיל להבין שלא התבדלות היהודים מן
הגויים היא הגורמת לשנאת ישראל,
אלא אדרבה הגויים לא איכפת להם כלל
מאלה היושבים בכתי מדרשות, אלא

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו
אחיו ארצה שעיר שדה אדום.
(בראשית לכ, ד)

יש לדקדק למה הוצרך הכתוב לתאר
את מקומו של עשו כב' תוארים
'ארצה שעיר' ו'שדה אדום', וכבר עמדו
בוה מפרשי התורה וביארו לדרכם
בקודש. ובספורנו כתב, ארצה שעיר
שדה אדום, אל גליל שעיר לאותהחלק
ממנו שהיה דר שם אדום וכו', עכ"ל.

ונראה לבאר, דהנה רש"י פירש, וישלח
יעקב מלאכים, מלאכים ממש.
ובפשטות מעם הדבר שהטריח יעקב
מלאכים ללכת בשליחות זו, לפי שארץ
אדום היתה מקום סכנה כפי ששמה
מעיד עליה 'אדום' שהיא מלאה דם
ורציחה, והיה חשש סכנה לשלוח לשם
בני אדם, על כן הוכרח יעקב אבינו
לשלוח לשם מלאכים ממש. וזהו שרמזו
הכתוב, וישלח יעקב מלאכים ממש
לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר,
והמעם, שהרי מקומו הוא שדה 'אדום'
שהם חשודים על שפיכות דמים, ומסיבה
זו הטריח יעקב מלאכי עליון.

*

ויצו אותם לאמר כה תאמרון
לאדוני לעשו כה אמר

בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אלא תבערת שנאתו של עשו גוברת בעת שיעקב מבקש להתדמות אליו והוא בונה היכלות כמותו. וזהו והיה כאשר תריד שתצטער על מעשי יעקב, דהיינו כשיעקב יחפוץ ללכת בדרכיו של עשו, באותה שעה ופרקת עולו מעל צווארך, לפי שברכות העולם הזה ניתנו ליעקב רק לצורך קיום התורה, ולא בכדי שיפור את ממונו על דרכי הגויים, כמו על אכילת תרנגולי הודו ביום העצמאות של ארה"ב וכיוצא בזה.

לבוונה זו שלח יעקב אל עשו להודיעו שאינו מבקש להתדמות אליו ולכן אין לו סיבה לשנאתו, וזהו עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב, איני חפץ להיות שר ולצוד חיות כמותך, ואיני רוצה ללכת בדרכים שאתה מתהלך בהם, אלא עם לכן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ולכן אינך כדאי לשנוא אותי שהרי אין אני רוצה להתדמות אליך.

*

ידי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להניד לארזני למצוא חן בעיניך. (לכ"ו)

ברש"י, למצוא חן בעיניך, שאני שלם עמך ומבקש אהבתך, ע"כ.

יש לפרש הכוונה, ובהקדם להבין את כוונת דברי יעקב שאמר תחילה 'עם לבן גרתי', ופירש רש"י, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. ונראה לומר שיעקב אבינו ע"ה בענות קדשו היה סבור שאינו יוצא ידי חובתו כלפי שמיא

עיקר שנאתם היא כלפי אלה היהודים שרדפו אחר עסקי הגויים ותענוגיהם.

בזה יובן מה שאמר יצחק אל עשו (לעיל כ, מ) והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צווארך, ופירש רש"י, והיה כאשר תריד, לשון צער, כמו (תהלים נה, ג) אריד בשיחי, כלומר כשיעברו ישראל את התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנמל, ופרקת עולו וגו', ע"כ. ועדיין יש להבין מדוע יצטער עשו אז כשיעברו ח"ו בני ישראל על התורה.

ויתבאר בהקדם דברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בנועם אלימלך (פרשת יתרו, ד"ה בחודש השלישי) וז"ל, כבר פירשתי על פסוק (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, הפירוש כך, דהנה יש להבין הסיבה שאנו רואין האומות שהם שונאי ישראל וגם רשעי ישראל הם שונאים הצדיקים, ואמרתי המעם מחמת שאין לך נברא בעולם שלא יהיה בו ניצוץ קדוש הנותן בהם חיות שאילולי הניצוץ קדוש לא היה יכול לחיות, והניצוץ קדוש שבהם מתקנא בצדיקים, וכן הניצוץ הקדוש שבאומות מתקנא בכללות ישראל, וזה הסיבה הגורמת שנאה עליהם. וזה שאמר משה רבינו ע"ה ה' ילחם לכם, פירוש הניצוץ הקדוש שבהם שהוא חלק אלקי הוא הנלחם בכם. ואתם תחרישון, פירוש לשון חרישה ועבודה, דהיינו שתראו לעבוד בכדי שתקחו הניצוץ קדוש שבהם וממילא יפלו, וזהו כל עבודתינו להוציא הניצוצות הקדושות מהחיצונים וממילא הם נופלים וכו', עכ"ל עיי"ש.

ולדרבנו ייאמר, כי עשו אינו מצטער כשבני ישראל יושבים ספונים

רבוא, ולא פליגי מאן דאמר ששים רבוא לכל עדר ועדר חד כלב, מאן דאמר מאה ועשרים רבוא לכל עדר תרין כלבין. אם כן למה אמר אל עשו ויהי לי שור וחמור בלשון יחיד. וברש"י, פירש, דרך ארץ לומר על שורים הרבה שור, אדם אומר לחבירו בלילה קרא התרנגול, ואינו אומר קראו התרנגולים, ע"כ.

ואפשר לומר עוד, על פי מה שמצינו ברכיני הקדוש שהיה עשיר מופלג, ואף על פי כן העיד על עצמו (כתובת קד, א) לא נהניתי מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה. כן גם יעקב אבינו על אף עושרו הגדול לא נהנה מכל העושר הזה לצרכו כי אם כדי חיותו. וזהו ששלח אל עשו לאמר, ויהי לי' - לצורך עצמי - שור אחד וחמור אחד ותו לא, ומכל העושר שחנני בו השי"ת איני נהנה ממנו כלל, וכיון שכן מה לך לקנא בי על העושר שאין אני משתמש בו.

*

וישבו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. (לב, ז)

יש להבין ביאור אומרים 'וגם' הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו, מה באו להוסיף בדבריהם.

ונראה לומר, כי הנה יעקב אבינו ידע שעשו הוא איש יודע ציד היודע לצוד ולרמות בפיו (עין רש"י לעיל כה, כז), והיה מסתפק אם עשו הוא עדיין איש צבוע המדבר חלקות ומכסה שנאתו בלבו, והוא עדיין אומר (לעיל כז, מא) יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב

בעבודת השי"ת, ואיך יזכה להינצל מידי מבקשי נפשו. אולם בכל זאת התחזק, שאף כי אכן לעומת יצחק אביו אינו נחשב כצדיק, מכל מקום לעומת לבן הארמי או לעומת עשו הרשע וכיוצא בהם אפשר להחשיבו כצדיק. על דרך הכתוב (קהלת ב, יג) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, כי כשם שמוכת האור אינה ניכרת אלא מתוך החושך, כן לפעמים הצדיק אינו ניכר אלא בין הרשעים, שלעומתם נחשב הוא לצדיק, והצדיק צריך לרשע כדי שייחשב הוא צדיק כנגדו. וזהו 'עם לבן הרשע גרתי ותר"ג מצוות שמרתי', שכלפי לבן הנני נחשב כמו שתר"ג מצוות שמרתי, על אף שכלפי איש צדיק לא הייתי נחשב לצדיק.

הוא הדבר ששלח יעקב לאמר אל עשו, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, שאני שלם עמך ומבקש אהבתך, הכוונה מה שאני שלם שיש בי שלימות היא עמך, כאשר אני נערך לעומתך, וכיון שכן הנני מבקש אהבתך, כי טוב לי הדבר שאתה חי שבכך אוכל להיחשב כצדיק לעומתך.

*

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה וגו'.

לכאורה יפלא, הרי ליעקב אבינו היה צאן ובקר הרבה מאד, כדאיתא במדרש (בראשית רבה ע, יא) ויפרוץ האיש וכו', רבי אבא בר כהנא אמר מאה ותרתיין רבוון שבעה אלפים מאתן עדרין הוו ליה לאבינו יעקב, רבי לוי אמר ששים רבוא כלבים, רבנן אמרי מאה ועשרין

והכהו יקום יעקב להילחם בו והיה המחנה הנשאר לפליטה. והדברים מתמידים, אם בכוחו של יעקב לערוך מלחמה כנגד עשו, וכפי שבאמת אנו רואים שיעקב אבינו היה בכוחו לנצח גם מלאכי מרום, וישר אל מלאך ויוכל (הושע יב, ה), למה ימתין עד שיבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, היה לו לקום להילחם בעשו מיד.

ונראה לומר, כי בהיות שעשו היה איש צבוע היה יעקב מתיירא שמא בבואו להכותו לא יראה עשו את עצמו כמבקש רעתו, אלא תחילה ידבר עמו בשפת חלקות ולאחר מכן יקום עליו להכותו, ואילו באותה שעה יקום יעקב היודע את מחשבותיו הרעות להכותו ולהילחם בו, יאמרו הגויים שיעקב הרג בחינם את עשו אחיו המבקש אהבתו, ונמצא שם שמים מתחלל. על כן היה יעקב אבינו מוכרח להמתין עד שיגלה עשו הרשע את רשעו לעין כל ורק לאחר מכן יעמוד להילחם כנגדו.

בזה יובן כפל הלשון 'ויירא יעקב מאד ויצר לו', כי ויירא יעקב מאד שמא יבוא עליו עשו להכותו בפרהסיא בריש גלי, ואם יאמר שיקום לערוך עמו מלחמה, ויצר לו שמא עשו יבוא אליו בצביעות וכשפתי מרמה, ואם יקום יעקב עליו למלחמה, יאמרו הגויים שיעקב נלחם בעשו מכלי שום סיבה. לכן השית עצה ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות, ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, שאחר שיראה מה יעשה עשו עם המחנה האחת, יידע אם

אחי, אבל לא יבוא עליו להרגו בפרהסיא בחיי אביו, או שמא אינו מסתיר את שנאתו והוא רוצח בפרהסיא.

זהו פירוש הכתוב, וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו, על דרך שפירש רש"י כאן, באנו אל אחיך אל עשו, שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו. על כן וישלח יעקב מלאכים אל עשו אחיו, היינו למעות על קנקנו של עשו, האם הוא מתנהג במידת 'עשו' לרצוח בפרהסיא, או שהוא איש ציד המתנהג כאילו הוא 'אחיו'.

ועל כך השיבוהו המלאכים לאמר שעשו מחזיק ב' הדרכים, אם יש צורך הוא מתנהג בצביעות כאילו הוא אחיו, ואם יש צורך הוא רוצח בפרהסיא כעשו הרשע, וזהו באנו אל אחיך אל עשו, שבשעת הצורך הוא מתנהג כאילו הוא אחיך, אולם בנוסף לכך וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו, להרוג בפרהסיא.

*

ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. (לב, ה-ט)

ברש"י, ויירא ויצר, ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים. והיה המחנה הנשאר לפליטה, על כרחו כי אלחם עמו וכו', ע"כ.

מפשמות הלשון נראה שרק אם יבוא עשו אל המחנה האחת

'בנן של קדושים' בלשון רבים נראה שהכוונה לכלול בזה רבים מן הקדושים אשר בארץ המה מדורות הראשונים, ובהכרח שיהא לו שייכות עמהם, וכבר אמרו חז"ל (ברכות טו, ב) אין קורין אבות אלא לשלשה. ולזה אמרו בגמרא ואמאי קרו ליה בנן של קדושים, במה זכה הוא להתייחס אחר אבותיו ולהקרא 'בנן של קדושים', משום דלא איסתכל בצורתא דווא, שלא היה להוט אחר הממון, ולכן היה ראוי להתייחס אחר אבותיו ולהיקרא בנן של קדושים.

על כן גם יעקב אבינו, בתחילה ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק, רצה לבקש רחמים בכח צדקת אבותיו, אולם שוב התבונן בגודל ענוותנותו מי יודע אם אכן הוא ראוי להיתלות בזכות אבותיו, לכן חזר ואמר ה' המהווה כל היות האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

*

קמונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות. (לב, יא)

ברש"י, כי במקלי, לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה אלא מקלי לבדו. ומדרש אגדה, נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן, ע"כ. לכאורה תמוה, התינת לפי הפירוש הראשון מובנים דברי יעקב בתפילתו, שסיפר את חסדי ה' עמו, שבתחילה לא היה עמו אלא מקלו בלבד ועתה היה לשני מחנות. אבל לפי מדרש אגדה, מה ענין בקיעת הירדן במקלו לתפילת יעקב אבינו.

יקום להילחם בו להציל את המחנה הנשאר או לא.

*

ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך. (לב, י)

נראה לבאר בהקדם מה שאמרו בגמרא (פסחים קד, א; עבודה זרה ג, א) מאן ניהו בנן של קדושים, רבי מנחם בר סימאי, ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דלא איסתכל בצורתא דווא. ובתוספות שם, דלא מסתכל בצורתא דווא, ארבי מנחם קאי דאמר במועד קמין בפרק בתרא (דף כה, ב) כי קא ניחא נפשיה דרבי מנחם בר רבי סימאי אישתנו כל צילמניא והוון למיחצלייא פירוש חלקים בלא צורה, ותולה קדושתו באביו שגם אביו היה קדוש, ע"כ. והענין שתלה הקדושה באביו נראה לומר, דהנה לא כל מי שאבותיו היו צדיקים יכול להיתלות בזכות אבותיו, והרוצה להחזיק בזכות אבותיו צריך שיהיה ראוי לכך. כפי שסיפר זקה"ק מצאנו ז"ע בענוות קדשו, שפעם אחת בימי נעוריו נחלש גופו מאוד עד שהיה סבור שכבר הגיע זמנו ח"ו, והחל לחשב חשבון נפשו מהו הקשר שיש לו עם אבותיו הקדושים, והתבונן בדעתו וראה שהוא תלוי בזיקו החכם צבי ז"ע בכחוט שיערה אחת, ונאנח ואמר: אוי ויי מיט איין האר, איין האר.

נמצא שלא כל מי שמוצאו מאבות קדושים אפשר לו להיקרא 'בנן של קדושים', ובפרט שהרי ממה שנקרא

אלא הוא בוטח בה' ומתקיים בו דבר הכתוב (ישעיה סה, כד) והיה טרם יקראו ואני אענה.

עוד מסופר על הבעש"ט הקדוש זי"ע, שפעם לא היה בכיסו פרוטה לפורטה ולא היה בביתו מאומה לצורך סעודות שבת, וכיון שנתאחרה השעה יצא מביתו וניגש לדירתו של אחד השכנים, שם בחלונו מבחוץ נגע נגיעה קלה ופנה והלך לדרכו. מיד יצא בעל הבית מביתו ורץ אחריו בבהלה לשאול אותו מה מבוקשו, ויספר לו הבעש"ט שאין לו כלום עבור הוצאות שבת וכו'. תמה האיש, האם בשביל זה דפק כל כך חזק עד שכמעט נשבר החלון. ענה לו הבעש"ט, אני לא דפקתי כלל רק נגעתי באצבע קטנה, וזאת כדי לקיים ולצאת ידי חובתי בעסק ההשתדלות בפרנסה כאשר נגזר עלי מן השמים, ואולם במעשה קל כזה כבר נתקיים בי וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (דברים טו, יח), והקול נשמע בביתכם כקול רעש גדול ויצאתם לעזרתי, עכד"ק (עין דברי יחזקאל, פרשת וישב, ד"ה מד"ר אשרי הנבר).

הרי לנו כי אמנם על האדם לעשות מעשה לצורך פרנסתו, ככתוב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, אולם שיעור העשיה תלוי בכל אחד כפי מידת אמונתו ובטחונו בהש"ת, וכיון שהבעש"ט הקדוש שיער בעצמו שלפי ערכו די לו בהשתדלות קלה לגעת בחלונו של חבירו עשה השתדלות זו ותו לא, ואותה ההשתדלות הקטנה עשתה רושם גדול מאד.

אשר על כן בעת קריעת ים סוף אילו לא היה משה רבינו מתיירא כלל

עוד יש להבין, אם היה בכח זכותו של יעקב אבינו לבקוע את הירדן במקל, למה היה צריך למקל כלל, הלא הירדן היה יכול להיבקע מלפניו גם מבלי מקל. כן מצינו גם בקריעת ים סוף, שאמר הקב"ה למשה (שמות יד, טז) ואתה הרם את מטך ונמה את ירך על הים ובקעהו ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה, למה היה משה רבינו ע"ה צריך כלל למטה כדי לבקוע בו את הים.

ונראה לומר על פי מה שכתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (בפרשתן) לפרש פסוק זה כי במקלי עברתי את הירדן הזה, על דרך שסיפר וקיננו הבעש"ט הקדוש זי"ע, שפעם אחת עבר את נהר הנעסטר בלי שום שם, רק הניח חגורו ועבר עליו, ואמר שבאמונה גדולה הוא שעבר (ראה גם בהיכל הברכה, פרשת דברים ופרשת חוקת; נוצר חסד על אבות, פרק ו ד"ה אהבה; ועוד). וזה יש לומר שריבו יעקב אבינו ע"ה, במקלי גימטריא יעקב, היינו בשמו שהוא יעקב מדת אמת, והיינו לגדול אמונה שלו כזה עברתי את הירדן, עכ"ל"ק.

והענין בזה הוא שלפי גדול בטחון האדם ואמונתו בהש"ת כן הוא ממשיך עליו את ניסי הש"ת ונפלאותיו, והשתדלות האדם תלויה במידת חזק אמונתו ובטחונו בהש"ת. מי שבוטח בה' בכל לבבו אינו צריך כמעט לשום השתדלות בדרכי המבע, ואילו מי שאין אמונתו ברורה כל כך עליו להשתדל יותר. הצדיק שאמונתו בהש"ת תמה וחזקה ביתר שאת כמו הבעש"ט הקדוש זי"ע, אינו צריך לשום השתדלות ולשום פעולה, לא ליחודים ואף לא לתפילה,

בדעת זקנים מבעלי התוספות כתבו: כי ירא אנכי אותו, שאלה מטרונותא היאך ירא מעשו אחר שהבטיחו הקדוש ברוך הוא. ענה תלמיד חכם אחד תשובה בצדה, שאמר כי במקלי עברתי את הירדן הזה, כלומר כשהבטיחני הקדוש ברוך הוא לא הייתי כי אם בעצמי ועתה הייתי לשני מחנות, ולכן אף אם איני ירא ממנו שהבטיחני הקדוש ברוך הוא, אמנם ירא אנכי פן יבוא והכני אם על בנים כי על האם ועל הבנים לא הבטיחני, עכ"ל.

בוה יבואר לשון הכתובים, ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם ואלקי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך וגו', הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים, כוונתו לומר, כי בהיות שה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך אמר לי ואיטיבה 'עמך' ולא הזכיר את העם אשר עמו, על כן אני מבקש הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים, שגם האם והבנים שלא היו בכלל ההבטחה ינצלו מיד עשו.

על פי דבריהם יש להוסיף, דהנה נודע שכל ענין יעקב אבינו עם עשו הוא סימן לבני ישראל לדורות אידך להתנהג בימי הגלות, כמו שכתב הרמב"ן בריש פרשתנו (פסוק ד), שהפרשה הזאת יש בה רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק שנומין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל, עכ"ד.

ולא היה נזקק אפילו לתפילה מחמת גודל הבטחון, לא היה צריך לעשות שום פעולה כדי לבקוע את הים, אלא היה אומר לבני ישראל לנסוע והיו נוסעים בתוך הים ביבשה מבלי שום פעולה. אלא שבהיות שמשה רבינו היה מתיירא וצועק אל השי"ת, כמו שנאמר (שמות יד, טו) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, ופירש רש"י, למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, על כן היה בהכרח שיעשה איזו פעולת השתדלות, והיה צריך לבקוע את הים במטה. וזהו מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, תחת הצעקה שאתה צועק אלי היה עדיף שתדבר אל בני ישראל ויסעו מבלי שום פעולה, וכפירוש רש"י שם, אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בו ויצאו, לקרוע להם הים, ע"כ, אולם עתה שאתה צועק בהכרח שתעשה פעולה, ואתה הרם את מטך ונמה את ירך על הים ובקעוהו ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

ביוצא בוה גם יעקב אבינו התאונן בגודל ענוותנותו, קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, שהרי כי במקלי עברתי את הירדן הזה, ואילו היתה אמונתי תמה סמוך לבי בטוח בה' הייתי יכול לעבור את הירדן גם מבלי מקל, ולפי קטנות אמונתי הייתי ראוי ח"ו לעונש, ואף על פי כן ועתה הייתי לשני מחנות, ולכן קטונתי מכל החסדים ומכל האמת.

*

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים. (לב, יב)

בצרה ובמצוק ושרויים בעגמת נפש מאימתו של עשו הרשע. וכשם שיעקב אבינו לא היה צריך לתפילה עבור עצמו כדברי בעלי התוספות שהרי היה מובטח להינצל, כן גם בני ישראל הכשרים שהולכים בדרכו של יעקב הם אינם צריכים לתפילה, כי הם בטוחים בהבטחת יעקב אבינו ע"ה בזכות אלקי אביו אברהם ואלקי אביו יצחק, אולם עיקר פחדו של יעקב היה עבור אלו בני ישראל הנממעים בין הגויים ומעורבים עמם, וכפי שנרמז בדבר הכתוב וישלה יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו, על אודות אלו שהם כאחים לעשו הרשע ומתחברים עמו, כי עליהם היה יעקב מתירא.

ועל אלה היה יעקב אבינו מבקש, הצילני נא 'מיד אחי' מיד עשו, שגם אלה שהם כאחים לעשו יצילים השי"ת מידו, והמעם, מפני שעל אף שהם עצמם קלקלו את דרכיהם, עדיין הם ראויים להינצל עבור הדורות העתידים לצאת מהם, וזהו, כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בני, שעשו הרשע יכה אותם ואת זרעם אחריהם.

*

ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב. (לב, יג)

ברש"י, ושמתי את זרעך כחול הים, והיכן אמר לו כן, והלא לא אמר לו אלא (כה, יד) והיה זרעך כעפר הארץ, אלא שאמר לו (כה, טו) כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר

וכך אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה עה, טו) על הכתוב (בפרשתן לג, טו) ויאמר לו עשו אציגה נא עמך וגו', ביקש ללוותו ולא קבל עליו. רבינו כד הוה סליק למלכותא הוה מסתכל בהדא פרשתא [כשרבינו הקדוש היה צריך ללכת לקבל פני המלכות היה מתבונן בפרשה זו 'וישלה'] ולא הוה נסיב ארמאה עמיה [ולא היה לוקח עמו מחיל המלכות ללוותו, כיעקב אבינו שלא קיבל מעשו אנשים ללוותו], חד זמן לא אסתכל בה ונסב עמיה רומאין ולא הגיע לעכו עד שמכר הסוס שלו [פעם אחת לא התבונן ולקח עמו רומאים ללוותו, ולא הגיע לעכו עד שהוצרך למכור את סוסו מחמת שהללו לקחו ממנו כל מה שבידו], ע"כ. את דברי המדרש גם מביא הרמב"ן על הכתוב הנ"ל ומבאר: מפני שהיתה קבלה בידם שזו פרשת גלות, כשהיה בא ברומה בחצר מלכי אדום על עסקי הצבור היה מסתכל בפרשה זו ללכת אחרי עצת הזקן החכם, כי ממנו יראו הדורות וכן יעשו, ולא היה מקבל חברת אנשי רומי ללוותו שאין מקרבין אלא להנאת עצמן ומפקירין ממונו של אדם, עכ"ל.

ואפשר לומר על יסוד דברי הרמב"ן שהפרשה הזאת יש בה רמז לדורות, כי הדבר נרמז בלשון הכתוב בריש הפרשה (לב, ד) וישלה יעקב מלאכים 'לפניו', היינו לדורות הבאים לפניו עד סוף כל הדורות.

על כן כשהתפלל יעקב אבינו להינצל מידי עשו, לא היתה כוונתו להתפלל על עצמו ובני ביתו בלבד, אלא היה מתפלל על כל דורותיו אחריו הנמצאים

וכן כבר כתב הגה"ק רבי יעקב עמדין זי"ע (בסידורו, סולם בית א-ל ד"ה וידע אמונה) וזה לשונו: מי שיעיין ביהוד ענינו ומעמדנו בעולם, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים, ואין אומה נרדפת בעולם כמונו, כל האומות הקדומות העצומות אבד זכרם, ואנו הדבקים בה' כולנו חיים היום, ולא נפקד ממנו בכל תוקף גלותינו אפילו אות וניקוד אחד מתורה שבכתב וכל דברי חכמים קיימים, מה יענה על זה פילוסוף חריף, היד המקרה עשתה כל אלה, חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה הש"י לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל, וכל מה שארך הגלות יותר נתאמת הנס יותר, עכ"ל.

מסיבה זו נמשלו ישראל לחול הים, כי הנה בחול הים נאמר (ירמיה ה, כב) האותי לא תיראו נאום ה' אם מפני לא תחילו אשר שמתי חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יכולו והמו גליו ולא יעברנהו. והוא מנפלאות מעשה אלקינו שגלי הים מתגעשים ומבקשים להחריב את העולם וחול הים הוא המעמידם, כמבואר בגמרא (כנא בתרא עג, א). וכשם שחול הים מעמיד את גלי הים בשעה שמבקשים לשטוף את העולם, כן הקב"ה מעמיד בכל דור ודור צדיק שאינו מניח את שטף הגויים הרבים הבאים להחריב את העולם ולבטל את קיום התורה.

על כן ביקש יעקב רחמים לדורות, הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים, לכל ימעו זרעו בית ישראל ללכת

דברתי לך, ולאברהם אמר (כב, יז) הרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים, ע"כ.

הנה לכאורה 'עפר הארץ' הוא יותר מ'חול הים' שהוא על שפת הים בלבד, ומדוע שינה יעקב בתפילתו ואמר 'ושמתי את זרעך כחול הים' ולא אמר 'כעפר הארץ' שהיא ברכה גדולה יותר (עיין רד"ק, שפתי כהן, ועוד).

ונראה לכאר על פי מה דאיתא בספ"ק גועם אלימלך (פרשת תולדות, ד"ה א"י ואלה תולדות יצחק) וז"ל: יעקב רמו לרחמים ועשו רמו לדינים, והו רמו (בראשית כה, כו) ואחר כן יצא אחיו וידו אוחות בעקב עשו, פירוש, הגם שלפעמים מתגברים האומות חס וחלילה ורוצים להרע לישראל חס וחלילה ונראה כמעט שהדבר מוכן חס וחלילה לבוא. ולא כן הוא, שאחר הגעת סוף הדבר חס וחלילה שיוגמר, אזי יצא כח הצדיק ואוחז בסוף הדבר שלא יבא כלל. והו וידו, דהיינו כוחו, אוחות בעקב, דהיינו בסוף של עשו הרוצה כמעט לגמור הדבר אזי אוחו ואינו מניחו ונתעורר רחמים גדולים על ישראל אמן, עכ"ק.

דברים אלו אמורים הן בנשמויות, כשעשו מבקש לגזור גזירות רעות ח"ו על בני ישראל, והן ברוחניות, כשמתגבר כח הסטרא אחרא, וכפי שכבר היו זמנים שבהם היה נדמה שח"ו יש חשש גדול לעתיד קיום התורה הקדושה, ובסופו של דבר ברגע האחרון התקיים בנו הייעוד (דברים לא, כא) כי לא תשכח מפי זרעו, והופיע כח חדש בכחינת (קהלת א, ה) זורח השמש וכא השמש, להאיר את אור התורה מחדש.

ברש"י, עזים מאתים ותישים עשרים, מאתים עזים צריכות עשרים תישים, וכן כולם, הזכרים כדי צורך הנקבות, ע"כ. לכאורה יפלא שימרח יעקב כל כך לדקדק לשלוח זכרים כדי צורך הנקבות.

ברם ענין הדבר, על פי מה שאמרו במדרש (בראשית רבה עה, יב) כל אותן הדורות שנתן אבינו יעקב לעשו עתידין אומות העולם להחזירן למלך המשיח לעתיד לבא, מאי טעמיה (תהלים עב, י) מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו, יביאו אין כתיב כאן אלא ישיבו, עיי"ש. ובפרשת דרכים (דו"ש ששה ועשרים) מביא בשם הרב מהר"ש פרימו זלה"ה, שאין הכוונה שיביאו למלך המשיח עזים מאתים ותישים עשרים, אלא אותה מנחה שהביא יעקב אבינו לעשו, הם וולדותיהן וולדות ולדותיהן עד סוף כל העולם עתידין אומות העולם להביא למלך המשיח, עיי"ש בארוכה (וע"ע בבניהו בן יהודע, סנהדרין יב, א; יוסף תהלות וחומת אנך, תהלים עב, י).

לבן דקדק יעקב אבינו לשלוח זכרים כדי צורך הנקבות, כדי לדעת לחשב את דורותיהם אחריהם, שעל פי כל אלה ישיבו אומות העולם את הדורות למלך המשיח לעתיד לבוא.

*

בהמשך דברי רש"י מביא את מה שדרשו במדרש (בראשית רבה עו, ז) מכאן לעונה האמורה בתורה, המיילים בכל יום, הפועלים שמים בשבת, הספנין אחת לששה חדשים, עזים מאתים שהן צריכות תישים

בדרכי עשו הרשע, שהרי ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי את זרעך 'בחול הים', שכשם שחול הים מעמיד את גלי הים, יהיו בכל דור ודור צדיקים שיעכבו את כח הסטרא אחרא מלהחריב את העולם.

*

וילן שם בלילה ההוא ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו. (לב, יד)

יש להבין, כיון שהיה יעקב אבינו מתיירא מפני עשו למה התמהמה ולא שלח תיכף ומיד מנחה לעשו אחיו. ויתכן לומר, דהנה מבואר בזהר הקדוש (בפרשת ח"א קסו, ב) ששילוח המנחה ששלח יעקב לעשו היתה החכמה והערמה הגדולה ביותר שעשה יעקב יותר מכל מה שעשה מעולם נגד עשו, ויש בזה סתרי תורה כמו שנתבאר שם. על כן מתחילה לא הרדיב יעקב עזו לעשות פעולה גדולה זו, אולם אחר שהתפלל אל ה' וראה שתפילתו שגורה בפיו (עיין ברכות לד, ב), שוב לא התיירא מפני עשו כלל, ויקח מן הבא בידו ממה שנודמן לידו מבלי להשתדל להביא ממבחר הצאן והבקר, מפני שמעתה כבר לא נתיירא מעשו הרשע, וכל כוונתו היתה לצורך הפעולה הגדולה שעשה על ידי המנחה להכניע את כוחו של עשו הרשע.

*

עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים, גמלים מיניקות ובניהם שלשים פרות ארבעים ופרים עשרה אתונות עשרים ועירים עשרה. (לב, טו-טז)

מרחץ קבוע, הראו לו על מקוה המהרהר כבית המרחץ של היהודים. נכנס הוא עם עוד שני קצינים אל המקוה וכלו שם, וכשהתאחרה השעה ואותו רשע עדיין לא יצא משם, באו אנשי העיר אל הרב דמתא הרבי ר' יוס'לע והסיוחו את צערם.

כאשר שמע הרבי ר' יוס'לע את הדברים בערה בו קנאת ה', ונענה ואמר: אזוי דער רשע לאזט נישט [האכן כך, הרשע לא מניח], ומדי דברו יצא מביתו לעבר המקוה, לקח בידו אבן גדולה והשליכה מחלון המקוה לעבר אותו המפקד, וכמעט שפגע בראשו. כמובן שחמתו של אותו המפקד בערה בו, ומיד התכסה בבגד עליון ורץ החוצה כשחרבו שלופה בידו. הרה"ק גם מפניו, והלה רדף אחריו עד שנכנס אחריו לביתו. הרה"ק קפץ ודילג מעל השולחן, וכשהגיע למקום סתום שלא היה לו עוד מקום לברוח, נעמד והחזיר את פניו קדשו לעבר המפקד, תפס את שתי ציציותיו בידי ורעיים עליו בקול גדול: דו רשע, לאמיר זעהן טו מיר עפעס [רשע, הבה נראה אותך לעשות לי משהו]. מיד נפל עליו פחד ה', ופנה עורף וינס ויצא החוצה, ורץ בפחד ובבהלה מרחק של כמה פרסאות מבלי שיעז להסב את ראשו מרוב אימה. בינתיים הריעו במחנה הצבא להודיע שהם ממשיכים ונוסעים משם הלאה, אז נעצר המפקד במקומו, והביאו לו את מלבושיו וחפציו ונסע עם כל החיל.

אחר שנרגעה רוחו התחיל אותו מפקד להתבונן כמה שעבר עליו, וחרה לו הדבר שנבהל כל כך מאיזה יהודי שהחזיק כמה חומים בידו, והחליט

עשרים, רחלים מאתים שהן צריכות אילים עשרים, גמלים מיניקות ובניהם שלשים, ובנאיהם שלשים וכו' עיי"ש, ופירש רש"י, שלמדנו מכאן שאין העונה שוה בכל אדם אלא לפי טורח המוטל עליו, שמצינו כאן שמסר לכל תיש עשרה עזים וכן לכל איל, לפי שהם פנוים ממלאכה דרכן להרבות בתשמיש לעבר עשר נקבות, ובהמה משנתעברה אינה מקבלת זכר, ופרים שעוסקין במלאכה לא מסר לזכר אלא ארבע נקבות, ולחמור שהולך בדרך רחוקה שתי נקבות לזכר, ולגמלים שהולכים דרך יותר רחוקה נקבה אחת לזכר עיי"ש. ולהבין בעי מדוע נרמזו ענינים אלו דייקא בשליחות המנחה ששלח יעקב לעשו.

ונראה לימור כי הנה חמאי גילוי עריות ושפיכות דמים הם כרוכים זה בזה, כמו שלמדנו בגמרא (נדרים זא, ב) מן הכתוב (יחזקאל כג, לו) כי נאפו ודם בידהן, שהחוטא בגילוי עריות חשוד על הרציחה, הרי שהלאוין לא תרצה ולא תנאף תלויים זה בזה. לעומתם האיש המתנהג בקדושה ובטהרה בכחינת (שמואל ב כג, ג) צדיק מושל יראת אלקים, אינו מתירא מן הרשעים רוצחי נפש.

סח לי הרה"ק מנאסויד זי"ע, ששמע מפה קדשו של הרה"ק רבי יהושע'לע מטאמשוב זי"ע, שבעצמו שמע מפי אביו הרה"ק רבי יוס'לע מטאמשוב זי"ע שהיה מגדולי תלמידי החוזה הקדוש מלובלין זי"ע, שפעם אחת נקלע לעירו מחנה חיל של מדינת רוסיא שהיו רשעים גדולים. ויהי לעת ערב נתאוה מפקד החיל להתרחץ, ובהיות שלא היה בעיירה הקטנה ההיא בית

בעת שתהיו 'גוי קדוש'. ועל כן יסדו חז"ל בברכת אירוסין 'מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין', שקדושתן של ישראל היא על ידי שמירת הברית. וזאת היתה מעלת יעקב אבינו ע"ה שהיה 'איש תם' (בראשית כה, כז) נוטר ברית, בבחינת (בראשית יז, א) התהלך לפני והיה תמים, היפך ממידת עשו הרשע שהיה איש ציד, שהיה צד נשים מתחת בעליהן ומענה אותן (רש"י בראשית כז, לד).

והנה בגמרא (עירובין ק, ב) אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגול מנמלה ועריות מיונה. על כן כשראה יעקב אבינו את רשעת עשו ותאות הרציחה שבו, רצה יעקב לעורר רחמים על ישראל, שהרי אפילו בעלי חיים יש בהן דרכי צניעות, שמשנתעברה אינה מקבלת זכר, והגמול צנוע בתשמישו, ומכל שכן שאדם שיש עליו צלם אלקים על אחת כמה וכמה שמוטל עליו להתנהג בקדושה ובטהרה, ובכח ההתנהגות בקדושה ינצלו מידו של עשו הרשע.

*

ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל עבדיו עברו לפני רוח תשימו בין עדר ובין עדר. (לכ, יז)

יעקב אבינו ע"ה רצה לעורר דינים על עשו הרשע, כי הנה בדור המבול נאמר (בראשית ו, יב) וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ, ופירש רש"י, אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן. על כן שלח בדווקא עדר עדר לבדו, לרמוז על הזהירות שלא יתערבו מין בשאינו מינו,

בדעתו שבדרך חזרה יעבור דרך העיר טאמשוב, ויהרוג את הרבי ר' יוס' לע. אנשי העיר שמעו על כך, והתרו בהרה"ק שייצא מן העיר ויבקש לעצמו מקום מסתור, כי מבלי ספק ירצה אותו רשע לנקום ממנו. אולם הרה"ק לא שעה לדבריהם ונשאר במקומו. אחר כמה שבועות אכן הגיע אותו רשע לעיר כשהוא רכוב על סוסו, ובעברו לפני הבית הראשון שבכניסה לעיר נתרועעה הארובה שעל גג הבית, ונפלה משם אבן ופצעה את מוחו ונהרג. כן יאבדו כל אויבך ה'.

הרי שבהיות הרה"ק רבי יוס' לע צדיק מושל יראת אלקים, כשהיה אוהו את הציצית בידו לא היה מתירא מפני הרשע, לפי שהציציות סגולתם לשמור את האדם מידי הרהור עבירה, כמו שנאמר (במדבר טו, לט) והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, ואמרו חז"ל (מנחות מג, ב) רבי אליעזר בן יעקב אומר, כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בכגרו ומזוזה בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחמא, שנאמר (קהלת ה, יב) והחוט המשולש לא במהרה ינתק, ואומר (תהלים לד, ח) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם. ומאחר שאחיות הציצית מורה על שמירת הברית, אזי הנוטר ברית קודש אינו מתירא מפני הסטרא אחרא.

כל מעלתם של בני ישראל היא כשהם נוטרי ברית, כמו שנאמר (שמות יט, ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, הכוונה, אימתי תהיו לי 'ממלכת כהנים'

בהם עשו הרשע מרוב יראתו ופחדו יתחילו לגמגם ולהחליף את הדברים, על כן צוה עליהם 'לאמר' לחזור על הדברים פעמים הרבה באמירה, על דרך שכתבו הפוסקים (עיין שו"ע או"ח סימן קיד, ט) לגבי אמירת 'משיב הרוח ומוריד הגשם', כדי שיהיו הדברים שגורים בפיהם.

*

וַיֵּצֵא גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם אֶת הַשְּׂנִי גַם
אֶת כָּל הַהוֹלְכִים אַחֵר הַעֲדָרִים
לֵאמֹר כִּדְבַר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֵל עֵשׂו
בְּמוֹצֵאכֶם אוֹתוֹ. (לכ, ב)

יעקב אבינו צוה אותם לדבר 'כדבר הזה' מבלי שום שינוי, לפי שבכל דיבורי יעקב אבינו היו סודות וסתרי תורה ואין להחליפם ולשנותם, ועל דרך שכתבו כיוצא בזה המפרשים (עיין פנים יפות) על הפסוק (כריש פרשתן לכ, ה) ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו', 'כה תאמרון' בלשון הקודש, כמו שאמרו חז"ל (סוטה לה, א) כל מקום שנאמר 'כה' אינו אלא בלשון הקודש, והראיה, שהרי הרמז 'עם לבן גרתי' 'גרתי' עולה בגימטריא 'תרי"ג', כלומר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי, אינו מובן אלא בלשון הקודש. על כן גם בדיבורים אלה הזהיר את עבדיו 'כדבר הזה תדברון אל עשו' מבלי שינוי.

*

עוד בכתוב זה יש לדקדק בכוונת אמרו, כדבר הזה תדברון אל עשו במוצאכם אותו, דלכאורה אין פגישתם את עשו בגדר 'מציאה' שהרי אליו הם

ובכך יעורר מידת הדין לענוש את עשו שהוא משחית את דרכו ואינו נוהר בכך.

*

וַיֵּצֵא אֶת הָרֵאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגַּשְׁךָ עֵשׂו אַחִי וְשֵׂאלְךָ לֵאמֹר לְמִי אַתָּה וְאָנָּה תֵלֵךְ וְלִמִּי אֱלֹהִים לִפְנֵיךָ. וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לֵיעֶקֶב מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לְאָדוֹנִי לַעֲשׂו וְהִנֵּה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ. (לכ, יח-ט)

יעקב פקד על עבדיו בלשון ציווי לומר כדברים האלה אל עשו, לפי שעבדי יעקב היו צדיקים, כמו שנאמר (משלי כט, יב) מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים, הא לדבר אמת משרתיו צדיקים (חולין ד, ב), והיה קשה עליהם הדבר מאד להוציא מפיהם את הדיבור 'לעבדך ליעקב' כאילו יעקב הוא עבד לעשו, על כן גזר עליהם יעקב בתורת ציווי לומר כן אל עשו במצאם אותו.

עוד יש לכאר בלשון הכתוב, כי הנה אמרו חז"ל (מועד קטן יח, א) ברית כרותה לשפתים, ולפי זה יתכן שאילו לא היה יעקב אומר לשלוחיו 'כי יפגשך עשו אחי', אפשר שלא היה פוגשו כלל, אלא בשביל כי ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי, היא שגרמה לו שאכן ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך.

עוד בכתוב זה יש לדקדק באמרו ויצו את הראשון לאמר' שלכאורה תיבת 'לאמר' היא למותר, שהרי אמר לאחר מכן 'ושאלך לאמר' וחזר ואמר 'ואמרת לעבדך ליעקב'. ואפשר לומר, שיעקב היה חושש שמא כשיפגוש

ברש"י, אכפרה פניו, אבמל רוגנו וכו'.

יבואר על פי מה שאמרו חז"ל (זוהר ח"א, פרשת בראשית, דף כו, ב; שם רעיא מהימנא ח"ג, פרשת קורח, דף קעט, א) כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ואיתא בספרים הקדושים (ראה ספר חסידים, רמז תתשכו) שלא להסתכל על פני אדם הכועס והמסתכל משכח תלמודו. ובוה יובן הא שאמרו חז"ל (אבות ב, ה) לא הקפדן מלמד, כי הנה הורו לנו חז"ל שמצוה להסתכל בפני הרב בשעת הלימוד (הוריות יב, א), ואילו ההסתכלות בפני הקפדן גורמת לשכחה, על כן בהכרח שלא יהא הקפדן מלמד.

לזה לא רצה יעקב לראות את פני עשו כל עוד שהוא כועס, אלא תחילה רצה להפיג כעסו ואחר כך יוכל להסתכל עליו. וזהו כי אמר תחילה אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני לבמל כעסו, ורק ואחרי כן אראה פניו.

*

ותעבור המנחה על פניו והוא לן בלילה ההוא במחנה. (לב, כב)

ברש"י, על פניו, כמו לפניו, וכן (ירמיהו, ז) חמס ושוד ישמע בה על פני תמיד, וכן (ישעיהו סה, ג) המכעיסים אותי על פני. ומדרש אגדה, על פניו, אף הוא שרוי בכעס שהיה צריך לכל זה, ע"כ.

דקדק הכתוב לומר ותעבור המנחה על פניו, היינו שעל פניו היו ניכרים סימני כעס, אבל בלבו לא היה כעס. ומעם הדבר שהיה יעקב מראה סימני כעס בעת שליחת המנחה נראה לומר, דהנה קיימא לן (עין בבא בתרא מה, א) תליוהו ויהיב אין מתנתו מתנה, שכל

הולכים ולא היו מחפשים אחריו, ויותר היה לו לומר כדבר הזה תדברון אל עשו 'בפנעכם' בו וכדומה.

ונראה לומר, שעשו שהיה בא לקראתם וארבע מאות איש עמו, אלו הארבע מאות איש היו ארבע מאות כוחות הטומאה קליפות רעות כדאיתא בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא, חלק ג, פרשת אמור, דף ק, א; ועין של"ה הק', מסכת ראש השנה, פרק גר מצוה, ד"ה ואני שמעתי מהמקובלים), והיה בכח טומאתו של עשו הרשע להסתיר את עצמו להיות כרואה ואינו נראה, על דרך שמצינו בעמלק שהיו משנים את עצמם על ידי כשפים (עין רש"י שמואל א טו, ג) ונזכר בפיוט (שחרית ליום ב' דר"ה). ומוזה המעם היה יעקב מתירא מפני עשו כמו שנאמר ויירא יעקב מאד ויצר לו, לפי שעל כח הכישוף אמרו חז"ל (פנהרין סו, ב), למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה.

לזה אמר יעקב לעבריו, כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך וגו', כי רק אם ישאלך תוכל לענותו, אבל אם לא ישאלך לא תוכל לפתוח בדברים עמו כי לא תראהו. וזהו שסיים בדבריו, כדבר הזה תדברון אל עשו 'במוצאכם' אותו, היינו כשתמצאו אותו ויחדול להסתתר.

*

ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פני. (לב, כא)

יצאה לפניו אין ראוי שיחזור לביתו עיי"ש. נמצא שהצדיק גם בהיותו בדרך וגם בשכבו בלילה לבדו אינו יחידי, שהרי בכל מקום שהוא שכינה עמו.

בזה יובן מה שמצינו בכוזר שהיה זורה את גורן השעורים בלילה והיה לן שם יחידי בלילה (ראה רות ג, ז), ולכאורה יפלא איך לא נוהר בוועו באזהרת חז"ל שלא יישן אדם יחידי בלילה. אלא שהצדיק שהשכינה שורה עליו אי אפשר לומר עליו שהוא יחידי שהרי ה' עמו, ולכן הוא רשאי לישן לבדו.

על כן גם יעקב אבינו בהיות שהיתה השכינה שורה עליו לא היה מתיירא לישון יחידי, ולכן בדרך כלל לא היה נוהר ללון במחנה בתוך העם. אבל עתה אחר שעברה המנחה על פניו ובא לכלל כעס, הרי אמרו חז"ל (גדרים נב, ב) כל הכועס אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו, הסתלקה ממנו שכינה, וכיון שנשאר יחידי שוב לא היה רשאי לשכב יחידי. וזהו המשך הכתוב, ותעבור על מנחה על פניו, שאף הוא היה שרוי בכעס על שהוצרך לכך, וכיון שכן והוא לן בלילה ההוא במחנה, שכיון שנסתלקה ממנו שכינה לא היה רשאי לשכב יחידי.

עוד יבואר בזה טעם הדבר שהיה יעקב אבינו מתיירא מעשו, ולכאורה הרי הכתוב אומר (תהלים קיח, ו-ז) ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, ובפרט שהרי שלח מלאכים ממש (בראשית רבה עה, ד) ומה לו להתיירא עוד. ברם כבר כתב רבינו בחיי (כריש פרשתו לב, ד) וישלח יעקב מלאכים וגו', מילת 'מלאכים' כוללת השלוחים בבני אדם, ומלאכי השרת השלוחים

מתנה שניתנה מחמת אונס אין בה ממש. על כן אילו לא היה יעקב אבינו מראה על פניו סימני כעס, והיה מגלה שאינו מתיירא עוד מעשו הרשע, לא היתה מתנתו מחמת אונס והיתה מתנתו מתנה. על כן הראה יעקב סימני כעס כדי שממראה פניו יהא אומדנא דמוכח שהוא נותן את המתנה באונס ולא תהא מתנתו מתנה.

ובזה יש לפרש את המשך הכתוב, ותעבור המנחה על פניו, כשהוא מראה סימני כעס על שהיה צריך לכל זה, ומפרש הכתוב הטעם שהיה צריך להראות סימני כעס, יען והוא לן בלילה ההוא במחנה, שבכך הראה שאינו מתיירא מעשו, וכיון שכן היה צריך שיהא אומדנא דמוכח שמתנתו היא מתנת אונס.

*

עוד נראה לומר בהמשך הכתוב, והנה מצינו בדברי חז"ל שיש סכנה לאדם בהיותו יחידי, ולכן הזהירו (אבות ג, ד; קהלת רבה ג, ב) שלא יהלך אדם בדרך יחידי, ולא יישן בבית יחידי (שבת קנא, ב). אכן הצדיק גם בצאתו לדרך שכינה עמו, כמו שכתב זקנה"ק מהרצ"א מדינוב זי"ע (אגרא דפרקא, אות י) שקבלה הוא מקדמונים כאשר אדם נוסע מביתו וכבר הלך מפתח ביתו ליסע אם שכח איזה דבר לא יחזור לביתו, והטעם הביא שם בשם רבה"ק מלובלין זי"ע, מפני שבהיות שלא טוב היות האדם לבדו (בראשית ב, יח), בכל פעם שהאדם יוצא לדרך שכינתא אקדימת ויוצאת ומתלווה בכיכול עמו בדרך (עיין זוה"ק בראשית ח"א ממ, ב), וכיון שהשכינה הקדושה כבר

ויקחם ויעבירם את הנחל ויעבר את אשר לו. (לכ, כד)

הכתוב מספר את גודל כח קדושתו של יעקב אבינו ע"ה, שהיה בכוחו להעביר בפעם אחת את כל צאנו בכח הקדושה, כי בוודאי לא עמד והעביר ששים ריבוא צאן (עיין בראשית רבה עג, יא) כל אחד ואחד בפני עצמו, אלא עשה עצמו כגשר נוטל מכאן ומניח כאן (רש"י) להעביר את הכל אפילו פכים קמנים.

*

ויותר יעקב לכדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. (לכ, כה)

פירשו חז"ל (בראשית רבה עז, ג, ומוכא כאן ברש"י) שהאיש הנאמר כאן היה מלאך והוא שרו של עשו. ונרמז בדבר הכתוב ויאבק 'איש עמו' היינו שהיה נחשב כ'איש' רק 'עמו' לפי ערך יעקב אבינו, אבל כלפי שאר בני אדם לא היה איש כי אם מלאך.

*

וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי

ויברך אותו שם. (לכ, לו)

הענין ששאל יעקב לשמו, נראה לומר על פי מה דאיתא בספרים הקדושים (עיין זוהר חרש רות פר, א; ראשית חכמה, שער היראה, פרק י"ב; ערכי נחל, פרשת פנחס; ועוד) שהרשע שוכח את שמו ביום הדין לפי שלא תיקן את מה שהיה מוטל עליו לתקן בעולם הזה. על כן כשרצה יעקב לתהות על קנקנו של אותו מלאך שאל אותו לשמו, כי אם ישכח שמו יבין מכך שאותו מלאך הוא כבר עובר ובטל.

מאת הקב"ה, ומפני שיעקב הוצרך ללכת לפדן ארם מפני פחד עשו אחיו, על כן ביקש עתה בשובו אל ארצו להניח חמת אחיו ולדרוש שלומו ושלח אליו שלוחיו, עבדיו ואנשי ביתו, ושלח עמיהם מן המלאכים שפגעו בו וכו', 'וישבו המלאכים' וכו' זה יורה כי היו מלאכי השרת, ועל כן אמר 'וישובו' שעד שלא הלכו שבו, ואח"כ אמר 'באנו אל אחיך אל עשו', אלו בני אדם, ועל כן אמר 'באנו', עיי"ש.

כיון שכן שנתרתו עמו שלוחיו שהם בני אדם, וכבר הלכו ושבו המלאכים ואינם מגינים עליו, לעת הזאת היה יעקב מתיירא שמא יגרום החמא כדאמרו חז"ל (ברכות ה, א), ולא לן בלילה ההוא יחודי אלא במחנה, וגם כנ"ל כיון שבא לכלל כעם והסתלקה ממנו שכניה היה חושש שמא עכשיו יוכל עשו להזיקו.

*

ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבור את מעבר יבוק. (לכ, לב, לג)

לכאורה תיבת ויקם בלילה 'הוא' היא למותר. ויש לפרש, שיעקב אבינו קם תחילה מבעוד ליל לעבוד את עבודת הקודש בעבודת השי"ת, ותחילת קימתו היתה לעבודת ה', ולאחר מכן לקח את בני ביתו להעבירם את מעבר יבוק. והוא, ויקם בלילה 'הוא' לצורך עצמו לעבוד את ה', ואחר כך ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבור את מעבר יבוק.

*

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת וישלח תשכ"א

שדה ויעקב איש תם יושב אהלים, דעשו הרשע שהיה יודע ציד לצוד ולרמות את אביו (כפירוש רש"י) היתה טענתו לפני אביו יצחק כי הוא 'איש שדה', רצ"ל שהוא יוצא והולך בשדות וכשווקים וכו' כדי להציל ולהודיע שם ה' ברבים בכל המקומות האלו. אך 'ועקב איש תם יושב אהלים' היינו שדעת אמת היתה בו כי קודם היה רוצה לתקן עצמו היטב ואחר כך יוכל ללמד את אחרים.

לפי זה יש לבאר גם סמיכות המקראות האלו, ויבא יעקב שלם עיר שכם וגו', היינו שבא לשכם שם היתה הטומאה הגדולה של חמור ובנו שכם, ואף על פי כן ויצב שם מזבח ויקרא לו א-ל אלקי ישראל, שכנה שם מזבח כדי לפרסם שם ה' ולקרב ולהציל. וכשראתה דינה את דרכו של אביה, אז ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בכנות הארץ, היינו שאמרה גם היא לעשות כן, אבל האמת היא כי כדי לקרב ולהציל צריכים קודם להגיע למעלתו וגדלותו של יעקב, כדדרשו חז"ל (שבת לג, ב הובא ברש"י כאן) על הכתוב כאן ויבא יעקב שלם, שלם בתורתו.

בתוה"ק (בראשית לג, יח-כ) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען כבואו מפרדן ארם ויחן את פני העיר, ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם כמאה קשימה, ויצב שם מזבח ויקרא לו א-ל אלקי ישראל. וסמך ליה (ד, א) ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בכנות הארץ.

ברש"י, בת לאה, ולא בת יעקב, אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה, שנאמר (ל, מז) ותצא לאה לקראתו. ע"כ. והדבר תמוה דכאמת למה יצאה דינה.

נראה לפרש דבודאי היתה כוונת דינה לטובה ביציאתה כיון שרצתה לקרב את העולם לה', אשר כנודע זה כל עבודת הצדיקים להציל הנשמות הנדחות ולהוציא יקר מזולל, וכמו שנאמר אצל אברהם אבינו ע"ה ושרה אמנו (בראשית יב, ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן, ופירש רש"י, שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים וכו' עיי"ש.

כך גם נראה לפרש דבר האמור (שם כה, כו) ויהי עשו איש יודע ציד איש

בשולחן הטהור ליל ש"ק פרשת וישלח תשכ"ג

אשר בתוככם והמהרו והחליפו שמלותיכם, ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לא-ל העונה אותי

בתוה"ק (בראשית לה, כג) ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו הסירו את אלהי הנכר

א) על הכתוב (ההלים קיב, א) אשרי איש ירא את ה', אמר רב עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש, ופירש רש"י, כשהוא בחור בכוחו.

זה הדבר שמרמז לנו המסורה, ונקומה ונעלה בית אל, פירוש, אם אדם רוצה לחזור ולשוב לפני הקב"ה, אזי שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה, רצ"ל שישלח את ימי נערותו בעסק התורה והמצוות, ורק באופן זה ונקומה עליה למלחמה, רצ"ל יכולים ללחום עם היצר הרע, דבימי הזקנה כבר אין בו את הכוחות למלחמת היצר.

ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי.

במסורה (מוכא כבעל הטורים) ונקומה ג' פעמים, הכא ונקומה ונעלה בית אל, שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה (להלן מג, ח), ונקומה עליה למלחמה (עובדה א, א).

נראה לפרש על פי הידוע דעיקר עבודת ה' הוא בימי הנעורים שאז עדיין האדם בכוחותיו ויכולת לעבוד את ה' בכל לבב, ואם חומא בימי נעוריו אזי כשיגיע לעת זקנותו קשה יהיה לו הדבר לחזור בתשובה שלימה כי הוא כבר מורגל בחטא, וגם אז אי אפשר בתשובת המשקל דאין לו כבר כוחות הנעורים, כדאיחא בגמרא (עבודה זרה יב,

בשולחן הטהור יום ש"ק פרשת וישלה תשכ"ה

*

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מֶלֶךְ מֶלֶךְ לבני ישראל וגו'. (לו, לא)

נראה לפרש פסוק זה על פי מה שכתבו בספרים הקדושים דכל הפרשה כאן מרמזת על כל הדורות הבאים עד עולם, וכמו שכתב רש"י (להלן פסוק מג) מגדיל היא רומי, וכידוע ליודעי ח"ן.

והנה כתיב (עובדה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. וזה שאמר הכתוב כאן, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, פירוש שהם מלכו לפני מֶלֶךְ מֶלֶךְ לבני ישראל בארץ אדום, והבן.

בתוך כ"ק (בראשית לו, ב) אלה בני שיער החורי יושבי הארץ לוטן ושוכל וצבעון וענה וגו'.

ברש"י, יושבי הארץ, ורבותינו דרשו (שבת פה, א) שהיו בקיאין בישובה של ארץ, מלא קנה זה לזיתים, מלא קנה זה לגפנים, שהיו טועמין העפר ויודעין אי זו נטיעה ראויה לה. ע"כ. ועוד אמרו שם בגמרא, חורי שנעשו בני חורין מנכסיהן.

נראה לומר דהתורה הקדושה מרמזת לנו שאף על פי שהיו מומחים גדולים בנטיעות והבינו מאד בחרישה וזריעה, עם כל זה נעשו עניים כי המרו את פי ה' בעבירות, שלא קיימו ההלכות התלויות בארץ, ודבר זה הוא רמז גדול לכל הדורות.

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

כאיש אחד בלב אחד

הרבה נימין בראתי באדם, וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתיים יונקות מגומא אחת וכו', בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאויב נתחלף לי. ונמצא ששערות מורות על העדר האחדות, שאין שתי שערות יונקות מגומא אחת, ועשו שהיה איש שער מורה שכוחו היה מפירוד. ולכן שלח יעקב מלאכים אל עשו להשכין שלום ביניהם, כדי לכבול את כוחו והקליפות שנגרמים על ידי שנאת חנם, עיי"ש דבה"ק, ורמזו יש בדבר כי עש"ו בגימטריא שלו"ם (עיין בעל המורים, בראשית כה, כה).

הנה פגם זה הוא הגורם לאריכות הגלות המר ולעיכוב הגאולה, כי היא שהחריבה את בתינו כדאיתא בגמרא (יומא פ, ב) מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים.

ובאשר נתקן פגם זה ונתחזק באהבה ואהוה ורעות, אזי יקויים הכתוב (עובדי א, כא) ועלו מושיעים בהר

בתוה"ק (בראשית לב, ח-ג) ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות וגו', הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בני, ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתני את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב.

כבר עמדו הזו"ל (ברכות ד, א) לבאר גודל פחדו של יעקב אבינו מעשו אחיו, הלא הקב"ה אמר לו (בראשית כה, מז) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, ולמה היה ירא. כן יש לדקדק במה שאמר, ושמתני את זרעך כחול הים, ולא הזכיר גם ככוכבי השמים.

עשו איש שעיר מורה על העדר האחדות

לבאר זאת נקדים מה שכתב בספה"ק נועם אלימלך (פרשתו, ד"ה א"י וישלח דאיתא) שעשו הרשע היה כאדרת שער (בראשית כה, כה) לרמזו שכוחו היה על ידי שנאת חנם, כדמצינו (בבא בתרא פו, א) שאמר איוב להקב"ה, רבוננו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב וכו', והקב"ה השיב לו,

מתקבצים יחדיו כל הניצוצות הללו ועל ידי זה נתעורר כוחו של יעקב אבינו ומקבלים בני ישראל הכח של כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, ולכן אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, אומה היינו בעולם הזה, ולשון היינו המקטרג בעולם העליון. מה שאין כן כשהם בפירוד הלכבות שאז אין בהם הכח הגדול הזה, ודין גרמא שמקבלים אומות העולם כח לשלוט עליהם, וכן מתקבלים דברי המקטרג למעלה.

ובצאת ישראל ממצרים היו אז באחדות הלכבות ונתעורר כוחו של יעקב אבינו, ולכן הוכרח הים להיבקע בפניהם. וראויה לדבר, כי הלא הקב"ה אמר להם שילכו לשאול מהמצריים כלי כסף וכלי זהב וכו', ואילו היה פירוד ומחלוקת בין ישראל היה בוודאי אחד הולך לספר למצריים ומגלה להם סוד זה שבני ישראל לא יחזירו להם את כלי הכסף והזהב. וזהו הרמז בכתוב (תהלים קה, לו) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל, דממה שיצאו עם כלי כסף וכלי זהב מוכח שבכל השבטים לא היה מי שנכשל בדבר לגלות הדבר למצריים.

זהו שאמר המדרש, דכאשר הים ראה את ישראל באים ורכוש מצרים בידם, הבין שהם כולם באחדות ובאגודה אחת, ואם כן נתעורר כוחו של יעקב אבינו אשר כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, ובמצב כזה אין כל אומה ולשון יכולין לשלוט בהם, ולכן נבקע, עכדה"ק.

ציון לשפוט את הר עשו דייקא, כי אז יתוקן פגם שנאת חנם שזוהו קליפת עשו, ורק אז נזכה והיתה לה' המלוכה, ועל דרך שכתב רש"י בפסוק (דברים לג, ו) ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטוי ישראל - בהתאספם יחד באגודה אחת ושלוט ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם עכ"ל, וכאשר יתוקן פגם פירוד הלכבות ויתאספו כולם באגודה אחת אזי ויהי בישורון מלך והיתה לה' המלוכה בגאולה השלימה.

כשיש אחדות בין ישראל נתעורר כוחו של יעקב אבינו

איתא בספה"ק ישמח משה (פרשת בשלה, ד"ה עוד במדרש) לבאר המדרש (הובא בנחלת יעקב, פרשת בשלה, אות ג), הים ראה וינס (תהלים קיד, ג), מה ראה, ראה ישראל באים ורכוש מצרים בידם. כי אמרו חז"ל (עיין מדרש תנחומא, פרשת נצבים, אות א; ספרי, פרשת ברכה, פיסקא ה) בזמן שכל ישראל באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, וסיבת הדבר הוא, כי על יעקב אבינו נאמר (בראשית לב, כט) כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, והוא זכה לזה כיון שהיה כליל השלימות וכל המדות טובות שבעולם. ולאחר מותו נתחלקה שלימות זו אצל י"ב שבטים, ומהם נתחלקו יותר מדור לדור עד לששים רבוא מישראל, שבכל אחד מהם יש ניצוץ מאותו שלימות של יעקב אבינו, ולכן נקראים 'בני ישראל' על שמו.

וכאשר כל ישראל באגודה אחת באחדות הלכבות, אזי

ים סוף נבקע בפני ישראל בזכות האחדות ביניהם

על פי דבריו יבואר המדרש (שמות רבה כא, ו), ואתה הרם את ממך (שמות יד, מז), מיד שמע משה להקב"ה והלך לקרוע הים, וכיון שהלך לקרוע את הים לא קיבל עליו להקרע, אמר לו הים מפניך איני נקרע וכו', כיון ששמע משה כך הלך ואמר להקב"ה אין הים רוצה להיקרע, מה עשה הקב"ה נתן ימינו על ימינו של משה שנאמר (ישעיה סג, יב) מולך לימין משה, מיד ראה להקב"ה וברח וכו' אמר לו משה מפני מה אתה בורח אמר לו הים מפני אלקי יעקב אני בורח. ולכאורה צריך ביאור למה אמר שבורח מפני אלקי יעקב דייקא.

ולהנ"ל יבואר שראה את ישראל מאוחדים הבין שנתעורר בהם כוחו של יעקב אבינו ולכן הוכרח להיבקע ולברוח מפניהם, דכאמור שכאשר ישראל באחדות אין שום דבר בעולם שיכול לעמוד נגדם. ומה נורא הדבר שאמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה לח, ו), גדול השלום שאפילו ישראל עובדים עבודת כוכבים ושלום ביניהם אמר המקום כביכול איני יכול לשלוט בהן כיון ששלום ביניהם שנאמר (הושע ה, ז) חבור עצבים אפרים הנח לו.

ביותר יבואר על פי מה שכתב כ"ק אדמו"ר [שליט"א] [זי"ע] (ראה שפע חיים מכתבי תורה, מהדו"ב, מכתב שלד) על הגמרא (ברכות יג, א), תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו' אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, שאני התם דהדר אהדריה קרא וכו'.

ועמדו בזה (עיין סמיכת חכמים, שם; אור החיים הק', בראשית לה, י) למה אהדריה קרא השם יעקב ולא נעקר לגמרי ואין איסור לקוראו כך, מה שאין כן השם אברם שנעקר לגמרי. וביאר דתיבת יעקב אי אפשר לכטא אותו בלשון רבים, ומורה על אחדות, ולכן אהדריה קרא בכדי להורות שבשביל לזכות למדרגת ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, יכולים רק בכח האחדות הנרמז בשם יעקב, עכד"ק. ולכן ברח הים מפני אלקי יעקב דייקא, המורה על אחדות ומעורר הכח של שררה על כל אומה ולשון.

ישראל נצחו עמלק על ידי כח האחדות

בענין זה איתא דבר נפלא מהמהרש"ם זצ"ל בספר תכלת מרדכי (פרשת בא, אות כג), שיעקב אבינו עורר שורש האחדות, כדמצינו בחזו"ל (חולין זא, ב), כתיב (בראשית כח, יב) ויקח מאבני המקום, וכתיב (שם, יט) ויקח את האבן, אמר רבי יצחק מלמד שנתקצצו כל אותן אבנים למקום אחד וכל אחת ואחת אומרת עלי ניח צדיק זה ראשו, תנא וכולן נבלעו באחד. והיינו שכל האבנים נעשו כאבן אחת, וזה מורה על אחדות, וכן איתא במדרש (ויקרא רבה ד, ו) שיעקב היה עם שבעים נפש וכתיב ביה נפש אחת, דכתיב (שמות א, ה) ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב וגו'.

ובזמן מלחמת עמלק רצה משה רבינו לעורר את כח האחדות אשר אז אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם, ובפרט שכל ביאת עמלק נגרם מחמת הפירוד ששרר בין ישראל כנרמז בכתוב

וכאשר הקב"ה משתתף בצערן של ישראל הרי בזכות זה זוכים לישועה כדי למנוע צער השכינה. ואמר הכתוב, אני ה' לא שיניתי, רצ"ל ששיניתי תיבת 'לא' באל"ף שיהא 'לו' בוי"ו, ולכן ואתם בני יעקב לא בליתם, כי כאשר אני משתתף בצערכם אתם זוכים לישועה, עכ"ד.ק.

ויש לומר דלכן נקט ואתם בני יעקב דייקא, דכאמור יעקב אבינו מורה על אחדות, ורק אז זוכים שהקב"ה ישתתף עמנו בצערנו, כי רק בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל מקויים ויהי בישורון מלך והקב"ה נמצא בינינו כדברי רש"י. וכן אמרו צדיקים דכאשר בני ישראל מקיימים המצוה (ויקרא יב, יח) ואהבת לרעך כמוך, מתקיים המשך הכתוב אני ה', שכביכול הקב"ה גם מצטרף בחבורה זו, ואז זוכים לישועת ה'.

תפילת יעקב אבינו על אחדות הדורות הבאים

בזה יבואר הענין אשר ויירא יעקב מאד, דיעקב כשלעצמו לא היה ירא כי הלא היתה בידו הבטחת הקב"ה, אלא כל יראתו היתה מה יהיה בגורל בניו עד סוף כל הדורות שמא ישרור ביניהם שנאת חנם ופירוד הלבבות, דאז ישלוט עליהם עשו שהוא מקליפה זו של העדר האחדות כדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע.

ולכן ויצר - לו, רצ"ל שהיה צר ליעקב על תיבת 'לו' של בכל צרתם לו צר, דאם לא יהיו ישראל באחדות לא יזכו שהשי"ת ישרה ביניהם ואז הסכנה גדולה מצד בני עשו. ורמז לזה ויחץ את

(שם יז, ח) ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, ודרשו (כלי יקר, שם) רפידים היינו פרודים. ולכן נאמר (שמות שם, יא) והיה כאשר ירים משה ידו, דכאשר ישראל באגודה אחת הם בבחינת יד, דאף שיש בה חמשה אצבעות מכל מקום הכל נחשב כיד אחת, ואם אצבע אחת תיעקץ או תיחבל ירגישו זאת שאר האצבעות. ומשה רבינו הרים ידו להורות לישראל שיתחזקו במדת האחדות ועל ידי זה וגבר ישראל נגד כל אומה ולשון.

אמנם כאשר וידי משה כבדים (שם, יב), שהיה קשה להם להתחזק באחדות, אזי ויקחו אבן וישימו תחתיו, רמז לאותה אבן אחת של יעקב אבינו שנעשתה ונתאחדה מו"ב אבנים, ובוה נתעורר זכותו של יעקב אבינו שעורר את ענין האחדות, ובכך עלתה בידם של ישראל להתחזק במדת האחדות ובזכות זה התגברו על עמלק, עכ"ד ועיי"ש עוד באריכות.

בכח האחדות הקב"ה נמצא עמנו על דרך בכל צרתם לו צר

עוד יש לומר על דרך דאיתא בספ"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת ויחי, אות ג) בשם הרה"ק מהרי"ל פיסטנר זי"ע מתלמידי אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זי"ע, על הפסוק (מלאכי ג, ו) אני ה' לא שיניתי ואתם בני יעקב לא בליתם, דהנה כתיב (ישעיה סג, ט) בכל צרתם לו צר, והיינו שהקב"ה משתתף בצרתן של ישראל. אמנם זהו כאשר תיבת 'לו' הוא בוי"ו לפי הקרי, אבל לפי הכתיב נכתב 'לא' באל"ף, ואז משמע להיפוך ח"ו.

אשר לא יספר מרוב, ויש לומר כחול הים מורה על פירוד כי כל גרגיר הוא לעצמו, בעוד שכוכבי השמים מורה על אחדות כי שמים נוטריקון אש מים (הגיגה יב, א), והביע יעקב חששו שהקב"ה אמר שיהיו כחול הים בפירוד הלכבות.

ועל ידי תפילתו פעל יעקב אבינו
 שהקב"ה יעורר לב ישראל להתאחד באהבה אחוה ורעות, בזכות מדתו של יעקב אבינו שעורר את ענין האחדות כנ"ל, ובזכות שיתאחדו יחדיו יתקבצו כל הניצוצות של יעקב אבינו בשלימות ובכח זה אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם.

ובעידן רעוא דרעין
 ש"ק פרשת וישלח תשנ"ג

העם אשר אתו וגו' לשני מחנות, דדין גרמא ליראתו ופחדו, שמא יתפרדו בני ישראל לחבורות חבורות בפירוד הלכבות, ובכך יגרמו למסך המכדיל ולהתגברות כוחו של עשו הרשע.

ואמר עוד יעקב, הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים, ועל דרך דאיתא בספרים הקדושים (עין אמרות מהורות, תהלים קיט, עו) דרק כאשר בני ישראל שרויים באחדות הרי הם במדרגת בנים למקום עיי"ש. והתפלל יעקב, הצילני נא מיד אחי מיד עשו, שהוא מקליפת פירוד לכבות, פן יבוא והכני אם על בנים, רצ"ל שיאבדו אז את התואר בנים כיון שלא יהיו באחדות גמורה.

ולזה אמר, ואתה אמרת היטב אימיב עמך ושמתני את זרעך כחול הים

יעמוד על הברכה ידידנו הנכבד

נדיב הלב הדגול, איש חי ורב פעלים טובים,

בזנה ומקים היכלות תורה וחסד בקהילותינו הקדושות

הרה"ח ר' **יחיאל מיכל רוזנברג** הי"ו

מונטריאל, קנדה

שהרים תרומתו קודש להדפסת הגליון

לעילוי נשמת אביו

האי גברא רבא ויקירא, מראשוני תלמידיו וחסידיו של כ"ק מרן אדמו"ר

זי"ע לאחר השואה, מקושר בלו"נ לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א,

בכל עת עמד לימין מוסדותינו הקדושים,

שמו הטוב וצדקותיו הכבירים נודעים לשם ולתהילה

הרה"ח ר' **אברהם ישי** ב"ר יחיאל מיכל ז"ל **רוזנברג**

נלב"ע ביום כ"א כסלו תשפ"א

תנצב"ה

יעמדו על הברכה ידידינו הנכבדים שהרימו תרומתם קודש להדפסת הגליון

הרה"ח ר' שמואל מושקוביץ הי"ו

קרית הבעש"ט, פתח תקוה

לעילוי נשמת אשתו

מרת גילה ע"ה בת הרה"ח ר' יוסף שטיין ז"ל

למלאת השלושים לפטירתה במוטב שנותיה,

בש"ק פרשת לך, י"ג מרחשון תשפ"ד

תנצב"ה

*****

הרה"ח ר' חנוך העניך סקוסובסקי הי"ו - קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמות

אביו הרה"ח ר' מנשה נחמן ב"ר חנוך העניך ז"ל

נלב"ע ביום כ"ה כסלו תשס"ט

אמו מרת מאשא ב"ר יצחק מאיר ע"ה

נלב"ע ביום ב' אדר תשע"ז

זקיניו הרה"ח ר' יצחק מאיר שו"ב ב"ר מנחם מנדל ז"ל

נלב"ע ביום ט"ו כסלו תשנ"א

זקנתו מרת שרה חנה ב"ר אברהם ישכר הכהן ע"ה

נלב"ע ביום כ"ד אדר א' תשנ"ז

חמותו מרת חוה לאה ב"ר חיים אלישע ע"ה

אשת ייבלח"ט הרה"ח ר' אהרן קליינמן הי"ו

נלב"ע ביום ט"ו ניסן, א' פסח תש"פ

תנצב"ה

*****

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' שמחה ניסן ז"ל בן הגה"ח ר' שלמה דוד ז"ל רוטנברג

נלב"ע ביום כ"ב תמוז תש"ע

תנצב"ה

מרשימותיו נערך שיעור החומש רש"י משנת תשי"א בגליון זה

שנמסר לדינו באדיבות לכו של בנו

הרה"ג ר' שלמה דוד רוטנברג ז"ל

נלב"ע ביום כ' תשרי, ד' דחוד"מ סוכות תשע"ח - תנצב"ה

הרה"ג ר' יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א

רב דקהל הסידים בהר יונה, דומ"צ בבני ברק
בן הגאון רבי חיים יעקב מנחם זצ"ל, דומ"צ קרית צאנז נתניה
וחתן הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, גאב"ד שערי הוראה ומערב ב"ב
לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח דוד יצחק אייזיק וייס שיחי'
בן הרה"ג ר' אברהם צבי שמחה שליט"א
בן הרה"צ רבי יצחק אייזיק זצ"ל מספינקא
וחתן כ"ק אדמו"ר מנדבורנא-צפת שליט"א
החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, כ"א כסלו, באולמי היכלי מלכות בני ברק
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' מנחם יהודה בלוך הי"ו

קרית צאנז, נתניה
לזכות בתו תחי' לרגל שמחת נישואיה במזל טוב
עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח ישראל מנחם מענדל הלוי אלבום שיחי'
בן הרה"ח ר' משה דוד הלוי הי"ו - בני ברק
החתונה אי"ה ביום שני הבעל"ט, כ"א כסלו, באולמי היכלי מלכות בני ברק
- לא נשלחו הזמנות ברחבי הארץ, וכל אחד מוזמן בזה בהזמנה אישית -
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח ר' שמואל חיים קראוס הי"ו

בני ברק
בן הרה"ג ר' יחיאל יום טוב שליט"א
לזכות בנו המו"מ בתויר"ש הבה"ח שלום שיחי'
לרגל שמחת אירוסיו במזל טוב
עב"ג תחי' בת הרה"ח ר' מרדכי פרקש הי"ו
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה יפ"ה, ולרוב נחת ואושר כה"י

לקיים רצון צדיק!

המעוניינים לתרום להדפסת גליונות הד"ת
לכבוד השמחה במעונם או להנציח קרובים
נא יפנו מבעוד מועד בטלפון: 052-7140042